

תוכן העניינים

- 11 **הקדמה**
- 17 **מבוא – רקע היסטורי: ייסוד עיריות בארץ-ישראל בשלהי התקופה העות'מאנית ומעמדן בראשית תקופת המנדט**
- הקמתו של מוסד הבֵּלְדִיָה במזרח התיכון 17; חוק העיריות משנת 1877 18; ייסוד העיריות הראשונות בארץ-ישראל ומאפייניהן 19; הקמת עיריית חיפה ופועלה 21; יחסם של הבריטים אל העיריות בראשית תקופת המנדט 26
- 29 **פרק ראשון: ההתפתחות הארגונית במבנה המנהל, במערך התעסוקה ובתחום השיפוט העירוני**
1. הארגון האדמיניסטרטיבי והיקף התעסוקה – מבנה כללי 29; הרכב מועצת העירייה 31; הוועדות 34; מניין הפועלים הערבים והיהודים 35; מניין הפקידים הערבים והיהודים 37. 2. נושאי המשרות הבכירות – רקע ביוגרפי – חסן ביי שוכרי 38; עבד אל־רחמאן אל־חאג' 40; שבתאי לוי 41; שחאדה שלח 43; חאג' מוחמד טאהר קרמאן 44; אברהם כלפון 46; מושלי המחוז 47. 3. סמכויותיה ומגבלותיה של העירייה – תחומי עיסוקיה של הרשות המוניציפלית 48; המיסוי המוניציפלי ותמיכתו של השלטון הבריטי בעיריות 50; הביקורת כלפי חוק העיריות 51. 4. תחום השיפוט העירוני וגודל האוכלוסייה – הגבול המוניציפלי ושכונותיה של העיר 53; אזורי המגורים המעורבים 57; גודל האוכלוסייה היהודית והערבית 61
- 65 **פרק שני: הנצחת הדומיננטיות הערבית – 1920–1927**
1. העירייה ופעולותיה – התפטרותו של שוכרי ומינויו של עבד אל־רחמאן אל־חאג' לראש העירייה 65; פיתוח דרכים 68; התקנת פנסי תאורה 70; חלקם של הפועלים היהודים בעבודות העירייה 72. 2. ביקורת כלפי העירייה – טענות מן הצד היהודי 78; הימנעות ממינויו של מזכיר יהודי 84; טענות מן הצד הערבי 86. סיכום 87
- 89 **פרק שלישי: שנים של מפנה ותנופת פיתוח – 1927–1940**
1. חסן ביי שוכרי והיישוב היהודי – בחירות 1927 89; היחס כלפי היהודים 94; מינויו של מזכיר יהודי והחדרת הלשון העברית 99; בחירות 1934 101; כוונות והצהרות על שיתוף פעולה 104; עיצוב סמל העיר כביטוי להשקפה 111; שעת משבר עם פרוץ השביתה הערבית 115; ההתמודדות

עם תקופת המרד הערבי 123. 2. הנהגת היישוב והעירייה – המאבק על המרכזים 130; מי יבנה את בית המטבחיים? 134; עבודה עברית 137; חלקם של היהודים בהכנסות ממיסוי 141; אופן חלוקת התקציב לסעד 144; סוגיית הקמתה של עיריית משנה בשכונת הדר הכרמל 146. 3. ימי המרד הערבי – תקופת מפנה במעמדם של חברי מועצת העירייה היהודים – התגבשות הגישה כלפי העירייה המעורבת בתקופת המרד הערבי 153; תפיסת התפקיד כאמצעי המשרת את שיתוף הפעולה 156; הצעות לניהול העירייה בהתחשב באפשרות החלוקה (1937) 159; חוקי עזר לשעות סגירת חנויות 161; דמותו ופועלו של חסן שוכרי בעיני היהודים והערבים לאחר מותו 166. 4. היקף העשייה המוניציפלית – פיתוח דרכים 173; התקנת ביבים 180; תברואה 184; בנייה 189; תאורה 193. 5. מיזמי פיתוח חדשים – ייזום סלילת שדרת ג'ורג' החמישי ושאלת פתיחת הציר בעיר העתיקה 198; סלילת כביש הדר הכרמל-הדר הכרמל 208; מתן שמות לרחובות 212; ייזום הקמתו של בית העירייה 219; תכנית להקמת שוק ירקות וחנוכת שוק תלפיות 222; הקמת גנים ציבוריים ונטיעת עצים בצדי הדרכים 224. סיכום 232

237 פרק רביעי: ביסוס שיתוף הפעולה והרחבת הפעילות – 1940-1947

1. מהות העירייה המעורבת בהשקפת עולמו של שבתי לוי – יעדים וציפיות 237; יחסם של חברי המועצה היהודים למדיניותו של שבתי לוי 241; הפצצת העיר בקיץ 1940 243. 2. שיתוף הפעולה – תופעה מקומית – ההתייחסות לשיתוף הפעולה עד אמצע שנות הארבעים 245; הניסיונות להסביר את שיתוף הפעולה במחצית השנייה של שנות הארבעים 248; השפעת ביקורה של ועדת אונסקו^פ על שיתוף הפעולה במועצת העירייה 250; הגורמים להצלחת שיתוף הפעולה לדעת חברי מועצת העירייה 254. 3. טענות לאפליה בקרב היהודים והערבים – א. תמורות בעמדתו של ועד הדר הכרמל כלפי העירייה: יחסה של הנהגת היישוב לעירייה המעורבת 256; טענות לקיפוח של שכונת הדר הכרמל 257; מדיניות המיסוי על-פי השקפת היהודים 261; המחלוקת בסוגיית הקמתה של עיריית משנה 269; חוק עזר לשמירת השבת בשכונת הדר הכרמל 272. ב. ביקורתם של הערבים כלפי העירייה: הרקע לביקורת ומאפייניה 278; הקמת מועצת הרפורמה (מג'לס אל-אסלאח) ופועלה 279; ניסיון להפעיל שירות ניקיון 282; ניסיונות להפסקת פעילותה של מועצת הרפורמה 286. 4. ההתייחסות לפיתוח העיר – א. פעולות שגרתיות: פיתוח דרכים 287; תשתית לביבים 292; הטבת תנאי התברואה 299; סידור פנסי תאורה 308. ב. פעולות ייחודיות: בניית בית העירייה 310; בנייתו של מתחם העיר העתיקה מחדש 315; שווקים ונוהלי מסחר 324; הקמת גנים ונטיעות עצים 332; מתן שמות חדשים לרחובות 340; מיזם הספרייה העירונית 345. סיכום 348

353 סיכום: השלטון המקומי ותרומתו להתפתחותה של חיפה כעיר מעורבת

1. תפיסת תפקידה של העירייה המעורבת – ראשי העירייה 354; הנציגים היהודים במועצת העירייה 355; הנציגים הערבים במועצת העירייה 356; הממשל הבריטי 357; אפיון שיתוף הפעולה והגורמים להיווצרותו 358.
2. אופן חלוקת המשאבים והשלכותיו על אוכלוסיית העיר – ביצוע פעולות מוניציפליות ופיתוח אורבני 359; הישגי הפיתוח 360; יחסו של הציבור לפעילות המוניציפלית 361. 3. הערכת ייחודיותו של השלטון המוניציפלי בחיפה כתופעה מקומית 362. סוף דבר 364

367 מקורות וביבליוגרפיה

377 מפתחות

- מפתח שמות אישים 377; מפתח שמות מקומות 380; מפתח עניינים 386